

Boomtijd

BEITSKE BOUWMAN

Boomtijd

*Een zoektocht naar
woorden voor de natuur*

NOORDBOEK

© 2025 Beitske Bouwman | uitgeverij Noordboek

Omslagontwerp: Bart van den Tooren

Boekverzorging: Elgraphic

ISBN 978 94 6471 361 9

NUR 410 | 320

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van uitgeverij Noordboek, Helingbaas 1, 8401 JH Gorredijk, Nederland – info@noordboek.nl.

De uitgeverij stelt alles in het werk om op milieuvriendelijke en duurzame wijze met natuurlijke bronnen om te gaan. Bij de productie van dit boek is gebruikgemaakt van papier dat het keurmerk van de Forest Stewardship Council (fsc) mag dragen. Bij dit papier is het zeker dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid.

Noordboek is onderdeel van
20 leafdesdichten en in liet fan wanhoop bv

www.noordboek.nl

www.beitskebouwman.nl

www.anaya.nl

Deze uitgave verschijnt in samenwerking met NatuurCollege, een ideële stichting die onderwijs en wetenschap ontwikkelt voor het versterken van de relatie tussen mens en natuur in onze huidige tijd (natuurcollege.nl).

 natuurCollege

‘Onze woorden onderstrepen
alleen maar ons onvermogen
de wereld van het bos te begrijpen’

Vrijvertaald naar Francis Hallé (2017)

‘Schimmels dwingen ons te veranderen,
onze gekoesterde dogma’s los te laten.’

Merlon Sheldrake (2020)

Voor Sake en Pleun,
en alle bomen en mensen

Boom Inhoud

Stam 11

Kruin 17

Zaden 23

Twijg 27

Bloesem 34

Nerf 42

Wortel 48

Vrucht 50

Sap 54

Knoest 62

Tak 63

Bast 70

Ring 74

Blad 86

Papier 90

Met dankaan 91

Geschreven bronnen 92

Levende bronnen 95

Stam

Ik kan me niet herinneren wanneer ik voor het eerst een boom zag. Net zoals ik me niet kan herinneren wat de eerste keer was dat ik een mens waarnam. Bomen, vogels, honden, poezen, muren, tafels, stoelen, bloemen, bedden, stenen, mensen; ze waren als een vanzelfsprekendheid om mij heen. De mens zag ik waarschijnlijk voor het eerst toen ik geboren werd en mijn ogen opendeed. De wereld ontvouwde zich daarna in kleine stappen. En dat bleef zo.

Als ik dacht dat ik haar kende, bleek zij groter te zijn dan de stof van mijn wieg, als ik dacht dat ik haar kende, bleek zij ruimer te zijn dan de kamer waarin stoelen, banken en tafels stonden, als ik dacht dat ik haar kende bleek zij weidser te zijn dan de achtertuin waar ik leerde lopen en door bloemperken scharrelde.

Misschien was het in die achtertuin dat ik voor de eerste keer een boom zag, zeker weten doe ik dat niet. De eerste herinnering aan iets van een boom die ik heb, is een kastanje in mijn hand. Mijn kinderhand paste

precies om de gladde huid van de noot. Ik liet de kastanje zo lang in mijn jaszak zitten dat de noot compleet uitdroogde en ik de kastanjehuid uiteindelijk in kon drukken. Het werd een spelletje in mijn jaszak dat ik eindeloos herhaalde. Net zolang tot de huid volkomen verpulverd was en niemand het geheel dat er in mijn jaszak zat als een kastanje zou kunnen herkennen. Laat staan als iets dat afkomstig was van een boom.

Het moment dat ik de kastanje opraapte, zal toch ook het moment geweest zijn dat ik de boom waar hij eerst aan toebehoorde, moet hebben gezien. Echter, zien en waarnemen verschillen als dag en nacht. Ik zie zoveel de hele dag, vanaf het moment dat ik mijn ogen opendoe, zie ik. Echt waarnemen, heb ik ontdekt, vraagt iets anders. Vraagt een mogelijkheid om open te staan voor hetgeen ik zie, voor hetgeen zich aan mij voordoet. En als ik dan echt kijk, dan gebeurt er iets met mij. Dan word ik door hetgeen ik zie, ook aangeraakt. Ergens vanbinnen. Wat op zich vreemd is omdat het mij niet daadwerkelijk aanraakt.

Ik hoop dat ik het weet wanneer ik voor het laatst een boom zie. Als mens zien we niets meer wanneer een boom ons voor het laatst omhult. Liggend tussen zes planken hebben we de ogen gesloten.

Is het trouwens niet de ultieme liefde van een boom? Zijn hout weggeven om een mens te omhullen tot het moment dat deze weer tot aarde verpulverd zoals de kastanje in mijn jaszak?

Ik hoop dat ik het weet wanneer ik een boom voor

het laatst zie. Zodat het niet onachtzaam aan mij voorbijgaat en het iets rechtzet voor het feit dat ik mij de eerste keer niet meer kan herinneren.

*

Dat ik *bor* voor het eerst zag, weet ik nog wel heel goed. Omdat ik me dagenlang daarna afvroeg of er iets mis was met mij. Of ik wel een normaal mens was. Nu vraag ik me af wat een normaal mens is. De bomen vragen zich dat denk ik ook af, als ze kunnen denken, en wellicht kunnen ze dat wel.

Een normaal mens bestaat niet. Dat was mijn conclusie nadat ik steeds aan *bor* bleef denken. Zodra we onderscheid maken in normaal of abnormaal zijn we niet in staat de mens werkelijk te zien. Zoals er beuken, eiken, kastanjes, linden, esdoorns, wilgen, noten, sparren, dennen, hulsten, en wat al niet meer bestaan, zo bestaan wij als mensheid ook. De *boomheid* deelt de mensheid ook niet in, dus waarom zouden we dat zelf doen?

Ik was niet naar hem op zoek geweest.

Nooit.

Ik wist niet eens dat een ontmoeting met een boom bestond. Ik weet ook niet meer precies op welke dag het gebeurde.

Het gebeurde vast op een heel gewone dag. Zoals alle gebeurtenissen in de menselijke geschiedenis op zomaar een dag gebeuren. Een dag waarvan we pas

achteraf beseffen wat het betekend heeft. Als we dat überhaupt kunnen begrijpen, want we geven betekenis met woorden. Met een verhaal. Zodat we grip krijgen op hetgeen ons is overkomen.

Alleen het vreemde is dat we door de grip vaak de essentie verliezen.

Wat gebeurt, is namelijk nog niet in honderdduizend woorden te vangen. Omdat wat gebeurt, vanuit oneindig veel gezichtspunten te benaderen is. Een verhaal is dus nooit zoals het werkelijk op het moment zelf was, je kleurt het altijd met woorden in.

Toch wil ik hier een poging wagen.

Niet om mezelf, maar om *bor*. Om recht te doen aan wie hij is, ook al weet ik nu al dat ik met mijn woorden geen recht kan doen aan zijn werkelijke bestaan.

Ik zaag met ieder woord dat ik schrijf een spreekwoordelijke tak uit zijn kruin; kerf met iedere letter die ik gebruik een beperking in zijn ziel. Maar ik heb niets anders. Ik heb niets anders dan het woord.

Misschien is het tussen de woorden dat zijn takken, bladeren en stam tot leven komen en hij kan schitteren op papier.

*

Achteloos, dat is het goede woord voor het moment. Achteloos slenterde ik wat door het bos.

Ik kwam niet vaak in het bos. Hoewel het op de route lag tussen mijn huis en mijn werk, stopte ik nage-

noeg nooit. Het trok mij niet. Maar het maakte me die dag op de een of andere manier niet veel uit. Ik had een uur tijd tussen twee afspraken en een uur van leegte was in mijn bestaan best lang. Mijn dagen werden zorgvuldig gepland. Nu had ik dus zestig minuten de tijd om door een bos te lopen.

De zon scheen en de bosgrond was droog. Mijn jas had ik dicht, mijn voeten hield ik keurig op het wandelpad, ik moest immers nog bij een volgende afspraak verschijnen.

Halverwege het pad stond een klein boompje dat mijn aandacht trok. De blaadjes wuifden in de wind en de takken bogen mee. Ik liep ernaartoe en keek er even naar. Achter het boompje bleek nog een bospad te zijn. Het zonlicht verlichtte de bladeren die op de grond gevallen waren. Ik keek op mijn horloge, ik had nog wel even tijd om door te lopen en stapte het pad op.

En toen zag ik hem.

Ik weet niet meer precies wat ik als eerste zag, de takken vol blad, de lange stam of de wortels die zich in de aarde boorden. Het blad danste in de wind en maakte een zacht ruisend geluid. Ik merkte dat ik langzaam naar hem werd togetrokken, alsof mijn voeten vanzelf bewogen. Ik vergat alles om mij heen, het kleine boompje, het bos, ik zag alleen de boomwortels voor mijn voeten, hoorde de bladeren ruisen in de wind en kon niet anders dan er naartoe lopen. Dichterbij gekomen strekte ik langzaam mijn armen